



מלון יקרון והדושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה תא

חזרתא

חזרתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

'יתן ויחזור ויתן' - שנוכה לדביקות שיש במתנה המתחדשת

פתוחים להריק שפע טובה וברכה, ואמר 'יתן לך' - 'יתן ויחזור ויתן', שנהיה דבוקים בנותן שזה עיקר הברכה, כדבר האמור בליקוטי מהרי"ל (פר' תולדות ד"ה והיה): אך דבאמת אם היה נותן לו כל הצטרכות בפעם אחת היה יכול לשכוח טובות הבורא, כענין שנאמר (דברים לב טו) 'וישמן ישרון ויבעט', וזה מהטובות הבורא - שיצטרך תמיד לשאול מאתו יתברך. וזה 'יתן לך האלקים', היינו שמה שיתן ויחזור ויתן, על ידי זה יתן לך האלקות, שיהיה דבוק תמיד בו יתברך, עד כאן לשון קדשו. ובלשונו של הרה"ק האמרי אמת מגור ע"ה (פר' תולדות תרפ"ט ד"ה ויתן): איתא בספרים, הפירוש שלא להיות מנותק מהנותן רק לדעת שהנתינה היא מהקדוש ברוך הוא.

[וראה גם בקדושת לוי (ראש השנה ד"ה בנוסח זכרון): והנה להבין מהות הענין מהו שהשפע נתן בכל יום, ולמה לא נתן בפעם אחת. להבין, נקדים מאמר חכמינו ז"ל (יומא עו.) שאלו תלמידיו את רבי שמעון בר יוחאי מפני מה ירד המן בכל יום, למשל לאב שרוצה לבנו שיבוא אצלו תמיד, הוא נותן לו מתנה בכל יום ואינו נותן לו מתנה כוללת, כי לא יבוא אליו, לכן נותן לו מתנה בכל יום, שיהיה נצרך אליו בכל עת ויבוא אצלו תמיד, וגם ידע שהוא נצרך אליו ולית ליה מדיליה כלום. וזהו ענין נמי שנותן השם יתברך שפע בכל יום, כדי שנדע שאנו צריכין אליו תמיד, וזהו בשביל אהבת הבורא ברוך הוא שרוצה להשתעשע עם ישראל בניו, ולקבל ממנו תענוג כאב מבנו, לכן ישלח לו השפע החיונית מידי יום ויום, כדי שנדע שאנו צריכין אליו בכל יום ובכל עת ובכל שעה.]

והנה כל זה כדי שיקבל מאתנו אבינו שבשמים תענוג וחמדה, בנתינינו שיר ושבח להבורא ברוך הוא על המשכת השפע שיוצאת מבחינת קול לדיבור, דהיינו שהשפע החיונית פשוט באה לפי רצון הצדיקים, אם לחיים או לפרנסה או לשכל כן נמשכת השפע. וזהו כוונת חכמינו ז"ל (מכילתא ריש בשלה) 'לא ניתנה התורה אלא לאוכלי המן', הוא כמו זר נחשב, כי יתחמץ לב האדם ולומר הלא בעת הזאת אנו רואין שהמן איננו יורד. אך הפירוש הוא כך, המן היו צריכין ללקט בכל יום - כדי להצטרך לה].

ע"ה לבנו יעקב אבינו ע"ה 'יתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ' ודרשו חז"ל (ב"ר טו א) 'יתן לך' יתן ויחזור ויתן. והתמיהה העולה ידועה, מה ברכה יש בכך שיצטרך האדם לנתינה מחודשת, מדוע לא יתן לו ה' את כל הברכה בבת אחת, מדוע אפוא לא בירכו יצחק ע"ה בשפע בלתי מוגבל.

אך בדברי הרה"ק רבי שמחה בונם מפשיסחא ע"ה יובן היטב, שביאר מהי קללת הנחש 'ועפר תאכל כל ימי חיך' (בראשית ג יד), לכאורה נראה הדבר כברכה, שכן לא יצטרך לתור אחר מזונותיו ויהיו מצויים לו בכל מקום ובלא טירחה. אלא קללתו של הנחש היא, כאדם האומר לבנו קח כל שתחפוץ ואל תבוא לראות פני, שזהו העונש החמור ביותר, הרי כשיודע שבכל רגע מחדש יתקבל את השפעו יתברך קשור בקשר בל ינתק בקב"ה, וקרבה זו אין למעלה הימנה לברכה, אך הנחש איבד את הקשר המיוחד הזה וניתן לו כל מזונו בבת אחת ואינו זוכה לראות פני המלך ולהיות קשור בו. וכיון שרצונו לראות את מלכנו ולהיות קשורים ומחוברים לנותן יתברך שמו, לכך בירכו יצחק ליעקב בעת ששערי השמים

וימן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ
ורב דגן ותירש (כו, כח).

ידוע מספרי המוסר, כי האדם נברא כדי להכיר את בוראו ולעבודו, לחיות באמונה בה' בהשגחתו הפרטית על כל מעשה ומחשבה, ולפיכך ברא ה' את הצורך התמידי במילוי צרכי האדם, שכאשר נצרך הוא לדבר מן הדברים החסרים לו, הרי זה נושא עיניו לשמים בבקשה שיחזן אותו בחסד ורחמים, וכך נמצא שהוא בקשר תמידי עם בורא העולם.

והקדוש ברוך הוא החפץ לזכות את ישראל נתן לנו מתנה נפלאה זו, לחיות באופן תמידי כל יום ובכל שעה עם הרגשת קשר עליון לבורא עולם, ממש כמו בן מלך הסועד על שולחן אביו שמניח כל דאגותיו וחי בתחושה של חירות, כאשר הוא סמוך ובטוח כי בכל דבר שיצטרך יכול הוא לבוא ולהכנס בהיכל המלך, וכל אשר תשאלנו נפשו יבקש וישיח לפני אביו המלך, והוא אשר מאומה לא חסר לו ואין דבר שיעמוד בפניו מלהשיג רצונו, ודאי ימלא משאלותיו של בנו אהובו, וכי יש קרבה גדולה מזו.

ויש לומר שזוהי הברכה שהאציל יצחק אבינו

מילה דפליאה

יעקב אבינו היה אהוב בכל מצב

וְרִבְקָה אֶהְבֶּת אֶת יַעֲקֹב (כה כז). יעקב אבינו חביב היה על רבקה אמו כדברי הפסוק, כן היה נקרא 'יעקב בנה הקטן' (שם פסוק טו), והגם שהיו יעקב ועשו תאומים בני אותו גיל, מכל מקום עשיו נקרא 'הגדול' ויעקב נקרא 'הקטן', כדרך העולם שהילדים הקטנים חביבים על הוריהם בכל מצב שהם, ואפילו כשהקטן מתלכלך אין חביבותו מסתלקת ממנו, וכך יעקב שהיה חביב ואהוב בכל מצב שהוא.

כמו כן עם בני ישראל חביבים תמיד אצל הקב"ה כילד קטן האהוב על הוריו, בבחינת 'כי נער ישראל ואוהבהו' (הושע יא א), ועל דרך שנאמר (ירמיה לא טו) 'הבן יקר לי אפרים אם ילד שעשועים', שהוא כמו ילד שעשועים שאין הוריו מואסים בו גם כאשר הוא מתלכלך.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

בגמר הדין נותר האדם לבדו ורק התורה והמצוות נשארים איתו

למצוות, כל מצוה ומצוה יעבדון לך מינה מלאך טוב, ובעידן דתיעול באתרא הדין ותזכה למצוות יימרון (שעיה נז יד) 'סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול' מדרך פלוני דא, ולא ישלטון עליך מלאכי חבלה. וראה דברי האריז"ל (שער היחודים פ"ב): נמצא כי בהיות האדם צדיק וחסיד ועוסק בתורה ומתפלל בכוונה, מאותן הקולות שיוצאין מפיו נבראים מלאכין ורוחין קדישין, קיימין ועומדין, ואלו המלאכין הנבראים ממה שיוצאים מפי האדם הם סוד המגידים הנזכר בספר חסידים, ומודיעין אותו ומספרין לו רזי תורה וכו'. והנה כמו שיש מלאכין הנבראין מעסק התורה שהאדם מוציא מפיו, כך יש בחינת מלאכין נבראים ונעשים על ידי עשיית המצוות כנזכר בפרשת פינחס (והר"ב): 'ותר"ג מלאכין סלקין לה לנשמתא', הרי כל מצוה של תרי"ג מצוות נעשה מלאך אחד, והעושה תרי"ג מצוות נעשה תרי"ג מלאכין לנשמתא דיליה, וזה סוד 'כל העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד', ופשוט דמלאך טוב מאדם. לפיכך הבנים של מעשים טובים מעולים מהבנים הנעשו בפועל.

ובזה מבאר בטוב טעם את דברי הכתוב (במדבר ג א) 'ואלה תולדות אהרן ומשה ביום דבר ה' את משה בהר סיני, שהוקשה לו מה עניינו של סיום הפסוק 'ביום דיבר ה' וגו' לתולדות אהרן ומשה. ועתה מיושב שפיר. שאומר 'ואלה תולדות אהרן ומשה'. ומפרש, תדע מה הם התולדות. הם 'ביום דבר ה' את משה', מאותה שעה שהיו משה ואהרן נשלחים לצרכי ישראל לתקנם, מאותה שעה והם יולדים מלאכים עד יום פטירתם, ואלה הם התולדות העיקרים של מעשים טובים שאין אחריהם במעלה.

עיקר תולדות יצחק - עקידתו

על זה הדרך יש לפרש גם מה שנאמר בפרשתנו אצל יצחק 'ואלה תולדות יצחק', וכתוב 'ואלה' בוא"ו המוסיף על ענין ראשון, היינו שבניו הנזכרים בפרשה הם נוספים על עיקר תולדותיו הנזכרים לעיל שהם מעשיו הטובים, כי תחילה מוזכר ענין העקידה שזה היה מעשיו הטובים ועיקר תולדותיו, ועתה מוסיף להזכיר גם את בניו שנולדו לו.

עת התחיה. ומי יהיה אתו בחברתו תמיד, 'קדשיו' שלו, המה יהיו אתו בתמידות, המה רעיו ואוהביו ופרקליטיו להליץ עליו לטובה לפני אדון הכל. וזהו שאמר: 'ואיש את קדשיו לו יהיו'. ועל כן צריך האדם להרבות אוהבים כאלו בחייו, ולהתרועע אתם בתמידות, אחרי שהם אוהביו נצח]. על האדם להשכיל זאת בחייו ולהגדיל את מעגל קרוביו היותר קרובים מכל קרוב, ולצרף עוד ועוד קרובים כדוגמתם, שהם ורק הם ימשיכו ללוותו תמיד. כשמסגל לעצמו מצוות ומעשים טובים, הם מלוים אותו והולכין לפניו ככתוב (ישעיה נח ח) 'והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספק'. וכן כתיב (תהלים פה יד) 'צדק לפניו יהלך'. וכן 'כי לוית חן הם לראשך' (משלי א ט), ועוד כיוצא באלו, אשר ככולם עולה כי התורה והמצוות הם המלווים לו לאדם להמליץ עליו זכות ולשמרו מכל מיצר בזה ובבא.

הצדיק מבין כי רק המעשים הטובים הם תולדותיו שילכו עמו תמיד

הוא הדבר שדיברה תורה (בראשית ו ט) 'אלה תולדות נח נח', וכתב רש"י 'ללמדך, שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים'. ועוד קודם להזכרת תולדותיו - בניו הטבעיים, שהם, שם חם ויפת, הקדים הכתוב תחילה מהו עיקר תולדותיו של אדם, וכנגד שלושת בניו הזכיר שלוש מעלות רוחניות שהם הם עיקר תולדותיו, 'צדיק', 'תמים', 'את האלקים התהלך נח'. הסיבה לכך היא, כי אמנם יש להם לצדיקים בנים ותולדות, אך הצדיק שם על ליבו כי מכל אלו הקרובים יישארו לצידו לנצח רק המעשים טובים שעשה, ולכן הם עיקר תולדותיו, וכל אשר לו ישקיע ויתאמץ להוסיף ולהרבות תולדותיו במצוות ומעשים טובים. וכך כתב מור"ז זקניני ע"ה בפתוחי חותם (פר' במדבר ד"ה ואלה): 'עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים', שהמעשים טובים הם התולדות העיקריים האמיתיים. והיורד לשרשן של דברים יכיר וידע דכן האמת בפועל לא בדמיון, דידוע דכל מצוה שאדם עושה נברא ממנה מלאך אחד [כך אמרו בזוהר חדש (א"ח כו): אם תזכה

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק (כה, ט).

אמרו חז"ל באבות (פ"ו, מ"ט): "בשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם, לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד".

משלו המושלים למה הדבר דומה, לכל אדם ישנם כמה מעגלי קרובים, יש את הידידים, ומקצת מהם הם חבריו יותר וקרובים יותר ללבו, וכן יש לו את משפחתו הקרובה ביותר. כאשר נמצא במצוקה יקרא לידידיו ויבקש את עזרתם לחלצו ממצור. אך כאשר נקרא למשפט, שם יקרא לאוהביו הקרובים יותר הלא הם חבריו הנאמנים, וככל שיעבור הזמן ימצא עצמו רק עם משפחתו. עד שבסופו של דבר בגמר הדין ימצא עצמו עומד לבדו.

כך בחיי האדם נמצאים סביבו מעגל גדול של ידידים, ובבוא עת פקודתו יבואו ללוותו חבריו הקרובים, ולאחר מכן עוד יזכרו ממנו מעט בני משפחתו. אך לקברו נכנס הוא לבדו ללא אח וקרוב ככל שיהיה. אך מי הם אלו שממשיכים ללוותו הלא הם התורה והמצוות שפעל בימי חייו. הם שהולכים עמו לפני בית דין של מעלה לשמרו ולהצילו מרדת שחת. וכי יש לך קרובים גדולים מהם.

[ועל כך דרש החפץ חיים ע"ה (אהבת חסד ח"ג פ"ד): ואמרת שכל זה רמזה לנו התורה הקדושה בפרשת נשא, דכתיב (במדבר ה ט): 'ואיש את קדשיו לו יהיו, איש אשר יתן לכהן לו יהיה'. והיינו, שכל איש ואיש מפעולותיו שעושה לא ישאר לו לבסוף מאומה, ורק ענייני הקדושה שקיים בגופו בעודו בחייו, כגון ציצית ותפילין, וכן כל המצוות שקיים בגופו, ובודאי נברא מכל מצוה מלאך קדוש, שהוא לו פרקליט - המה יהיו לו לנצח, אתו בחבורתו. ולא כהיצר הרע וכל כוחותיו, שהמה נראים לו לאדם לאוהבים, ומתחברים עמו לפי שעה, ובעת דחקו המה נפרדים מעליו, וביותר מזה, שבאמת הם שונאיו, והם עולים ומקטרגים עליו ליטול חייו ממנו. ואפילו בני ביתו, שהם אוהביו באמת, גם כן לא ישארו אתו בתמידות, כי יפרדו איש איש למקומו לבסוף, אחר שילוהו לבית עולמו, ולא יראה אותם נצח עד

בזילין וקיריין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

לימוד בשמחה הוא העומד לו לאדם להגן עליו

וגבול, אבל רחבה מצותך מאד, הכיסופין והתשוקה לטעמי המצוות הוא בלי סוף וגבול, ואם במצוה אחת הוא כן קל וחומר לכל המצוות כולם. ועוד אמר דוד המלך (שם פסוק יז) 'מה אהבתי תורתך', חשקי ואהבתי גדול מאד לתורה, ואף על פי ש'כל היום היא שיחתי' עדיין אני אוהב אותה בלי היחלשות.

וזו הכוונה באמרו (שם פסוק קכט) 'פלאות עדותיך על כן נצרתם נפשי', הואיל ודברי תורה חביבים ויקרים עלי ויחשבו אצלי בכל יום כדברים חדשים שאדם מתפלא עליהם ונפשו תכסוף להם, לפיכך נצרתם נפשי שזוכרם בבירור לאורך ימים ושנים, וכפי שרואים לענין גירסא דינקותא אשר לא במהרה תשכח, כי חדשים הם אצלו בקטנותו ויתעורר לשמעם ויעשו רושם במוחו.

מעלת הלימוד בחיות ובהתלהבות

ועל עסק התורה בחיות ובהתחדשות תקנו אנשי כנסת הגדולה בברכת אהבת עולם 'על כן ה' אלהינו בשכבנו ובקומנו נשיח בחקיך ונשמח ונעלוז בדברי תלמוד תורתך כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה, ועל ידי השמחה וההתחדשות זוכה האדם לחדש בתורה מה שקיבלה נשמתו במעמד הר סיני, שענין ההתחדשות מקורו בתורה המתחדשת בכל יום, והתחדשות התורה היא מאותו קול של מעמד הר סיני שלא פסק עד היום, שעליו נאמר (שם ה' ט) 'קול גדול ולא יסף' ותרגם אונקלוס 'ולא פסק', שאותו קול קיים עד היום הזה [וראה גם בזרע קודש (תחילת פר' ואתחנן) שזהו הרמז באמור 'קול גדול ולא יסף' ופירושו 'ולא פסק' כי לא נפסק אותו הקול בבחינת אמת (פר' במדבר תרל"ה ד"ה באבות). וכתב בהיכל הברכה על הפסוק 'קול גדול ולא יסף', שהבעל שם טוב ותלמידיו זכו לשמוע 'קולות וברקים וקול שופר חזק' באמירת 'אנכי' עם כל הרזין סתימין עילאין, וכן רש"י ז"ל היה לו זה המדרגה, וגם כל המקדש עצמו יזכה לשמוע קול ה' שקיים לעולם], ועל כן כששמח ומתחדש בהתלהבות בלימוד התורה הרי שהוא מדבק את עצמו בהתחדשות מתן תורה, ועל ידי זה מעורר את חלקו שניתן במעמד הר סיני.

תתגבר אצלו ההתחדשות שבה בבחינת 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים', שכן מכתב יקר וחשוב המתקבל ממלך רם ונישא מביא בכנפיו התחדשות, שלרוב גדלות נותן המכתב הוא מתמלא שמחה שזכה לקבל מכתב באופן אישי, והדבר נראה כחדש אצלו כמי שלא קיבל מעולם מכתב מהמלך. ודוד מלך ישראל משתבח בכך באמרו (תהלים קיט קסב) 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב', ופירש הפנים יפות (פר' ואתחנן ד"ה כי תוליד) כי המוצא שלל רב ישמח מאד בשעת מציאתו ואחר כך כשנתיישן אצלו שוב לא ישמח בו, ודוד היה שמח בתורת ה' בכל יום מחדש כאילו מצא שלל רב.

ומבאר שם בדרך זו את הפסוק (דברים ד כה) 'כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ' וגו', כי כל טובה שהתיישנה אצל האדם לא יכיר בה יותר, וברבות השנים ודורי דורות שישבו בארץ ישראל ישכחו כל הגמולות הטובות שעשה עמהם ה', ותתיישן בעיניהם הטובה שהוציאם ממצרים מבית עבדים והושיבם בארץ זבת חלב ודבש, ודבר זה יגרום 'והשחתם וגו' ועשיתם הרע בעיני ה', וזהו הפירוש במשנה (לעיל פ"ד מ"א) איזהו עשיר השמח בחלקו, שהוא שמח תמיד כאילו בו ביום נתן לו ה' יתברך העשירות ואין הטובה מתיישנת אצלו כלל, ועל זה אמר דוד המלך ע"ה (תהלים ב ט) 'ה' אמר אלי אתה אני היום ילדתיך', שבכל יום יחשוב האדם כאילו נולד באותו יום והוא בריה חדשה, ובכך יכיר תמיד מחדש את כל הטובות שעשה השם יתברך עמו.

התורה מתחדשת בכל עת

והתורה הקדושה עצמה יש בה סגולת התחדשות למצוא בה תמיד טעמים חדשים, שהרי התורה הקדושה הוא ענין בלתי מוגבל כמו שכתוב (איוב יא ט) 'ארוכה מארץ מידה', ובמאמר אחד יכול האדם להתעסק כל ימי חייו אף אם יחיה אלף שנים, ועדיין ימצא בו תעלומות חכמה לאין קץ, ועל זה אמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט צו) 'לכל תכלה ראיתי קץ', 'תכלה' לשון תאוה, שלכל תאוה ותשוקה יש קץ

יקרבו ימי אבל אבי ואהרנה את יעקב אחי

(כו, מא).

כתב כאן בכלי יקר: 'יקרבו ימי אבל אבי', תלה הדבר בימי אבל, לפי שאבל אסור לעסוק בתורה, ב'פקודי ה' ישרים משמחי לב', ויצחק אמר 'והיה כאשר תריד', דהיינו בזמן שלא יעסקו בתורה, 'ופרקת עולו', אם כן באבלו הרי אינו יכול לעסוק בתורה, ולא יהיה לו דבר המגין עליו, ואז 'אהרנה את אחי'. ומטעם זה אמרו רבותינו ז"ל שהאבל צריך שמירה לפי שאין בו התורה המגינה עליו, שנאמר (משלי ו כב) 'בהתהלךך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך'.

תמה על כך הרה"ק הבית ישראל מגור ע"ה, הרי גם האבל עוסק בתורה בדברים הנוגעים אליו כהלכות אבלות וכדומה, ואם כן היאך יוכל עשו להורגו בימי האבל, והלוא תורה מגנא ומצלא. אלא מוכח מכאן שלימוד התורה כשהוא בעצבות, כמו שהיא נלמדת בימי אבלות, אין בכוחה להגן על האדם בשמירת התורה.

אם לא ניצח ליצרו - אות הוא שלומד התורה שלא בחיות ושמחה

מעין הדברים ניתן לראות בדברי הגמרא (ברכות ה.): לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום המיתה. והקשו, אם עסק בתורה, מדוע לא סייעה בידו להתגבר על היצר. אלא כי עיקר גדול בלימוד התורה - שיהיה הלימוד בשמחה ובהתחדשות, וכן היה רבי יצחק בלאזר מפטרבורג ע"ה רגיל לומר שאם רואה אדם שגם לאחר לימוד התורה אינו מצליח להתגבר על היצר הרי זה סימן שלא היה לימודו בחיות, ולפיכך כשאינו זוכה באופן זה להכניע היצר בכח התורה אזי העצה היא לקרוא קריאת שמע, שאז יתן ליבו אל האמור בפרשת שמע 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום' שיהיו דברי תורה חביבים עליו כאילו היום ניתנו, והתחדשות זו תסייע בידו לגבור בכח התורה על היצר.

ההתחדשות מביאה שמחה

כשאדם רואה שאינו מצליח ללמוד בשמחה, יש לו לעיין בגודל יקרת ערך התורה, וכשיעלה על ליבו חשיבותה

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להעתיק ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראלים

